

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

18 серпня 2022 року

м. Львів

№ 63/18-р/к

Справа № 63/9-02-111-2021

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

Приватне акціонерне товариство «Рівнеобленерго» (надалі – ПрАТ «Рівнеобленерго», Товариство, Відповідач) у період 2019-2021рр. та січня-травня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії на території Рівненської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго» та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), як таке, що не має жодного конкурента, тобто, з часткою 100 %.

Як наслідок, ПрАТ «Рівнеобленерго» має змогу самостійно визначати умови надання послуг електропостачальникам з розподілу електричної енергії.

При цьому, ПрАТ «Рівнеобленерго» встановлювало у договірних відносинах оператора системи розподілу з електропостачальником умови щодо нарахування штрафів за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого електропостачальником, що не передбачено чинним законодавством.

За результатами розгляду справи № 63/9-02-111-2021 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (надалі – Справа), такі дії ПрАТ «Рівнеобленерго» визнані порушенням, що передбачене пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в частині встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

На ПрАТ «Рівнеобленерго» накладено штраф у розмірі [REDACTED] гривень.

Адміністративна колегія Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Колегія), розглянувши матеріали справи № 63/9-02-111-2021 про порушення ПрАТ «Рівнеобленерго» законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50, пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (у тому числі подання відділу досліджень і розслідувань в Рівненській області Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 05.07.2022 № 63-03/45п з попередніми висновками у справі № 63/9-02-111-2021 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (надалі – Подання з попередніми висновками)),

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (1) За дорученням Голови Антимонопольного комітету України від 20.05.2021 за № 8-01/6779 Західним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) здійснено розгляд заяви товариства з обмеженою відповідальністю [REDACTED] (надалі – ТОВ [REDACTED], електропостачальник, Постачальник) ([REDACTED]) щодо наявності ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у діях приватного акціонерного товариства «Рівнеобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи [REDACTED]) при укладенні договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 19 серпня 2021 року № 63/123-рп/к розпочато розгляд справи № 63/9-02-111-2021 за ознаками вчинення приватним акціонерним товариством «Рівнеобленерго» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в межах Рівненської області в частині встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (3) Листом від 20.08.2021 року № 63-02/4649 Відділенням було направлено ПрАТ «Рівнеобленерго» копію розпорядження про початок розгляду справи.
- (4) Копію Подання про попередні висновки у Справі відповідачу ПрАТ «Рівнеобленерго» надіслано листом від 07.07.2022 № 63-02/1177.

2. СТОРОНИ

- (5) **Відповідачем** є приватне акціонерне товариство «Рівнеобленерго» (надалі - ПрАТ «Рівнеобленерго», Товариство), яке є юридичною особою, правонаступником всіх прав та зобов'язань публічного акціонерного товариства «Рівнеобленерго», має цивільні права та обов'язки, здійснює діяльність з метою одержання прибутку.
- (6) **Місцезнаходження Товариства:** [REDACTED].
- (7) Відповідно до інформації, розміщеної в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом

діяльності ПрАТ «Рівнеобленерго» є [REDACTED].

- (8) Іншими видами діяльності ПрАТ «Рівнеобленерго» є:

[REDACTED]

[REDACTED] діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах

[REDACTED] будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій

- (9) У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ПрАТ «Рівнеобленерго» є суб'єктом господарювання.
- (10) Заявником є юридична особа – ТОВ [REDACTED].
- (11) Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності ТОВ [REDACTED].
- (12) ТОВ [REDACTED] є суб'єктом господарювання відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та споживачем Відповідача.

3. ВИЗНАЧЕННЯ СТАНОВИЩА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ НА РИНКУ

- (13) Відповідно до вимог Законів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002р. № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002р. за № 317/6605 (надалі - Методика), здійснено визначення становища ПрАТ «Рівнеобленерго» на ринку послуг з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами).
- (14) Згідно з пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

2.1.Визначення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища на ринку

- (15) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (16) Об'єктом аналізу є ПрАТ «Рівнеобленерго» – суб'єкт господарювання, який надає послуги з розподілу електричної енергії.

- (17) Конкретним товаром, який надається ПрАТ «Рівнеобленерго» є надання електропостачальникам послуги з розподілу електричної енергії.

3.Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище

- (18) Відповідно до пункту 4.1 Методики, перелік товарів щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і мають для продавців (постачальників, виробників) покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (19) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (20) Згідно з пунктом 82 статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», система розподілу електричної енергії (надалі - система розподілу) - система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикань, що використовується для розподілу електроенергії.
- (21) Відповідно до пункту 58 статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», оператор системи розподілу (надалі - ОСР) - юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності.
- (22) Отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», ПрАТ «Рівнеобленерго» є оператором системи розподілу (ОСР).
- (23) Відповідно до пункту 78 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», розподіл електричної енергії - транспортування електричної енергії від електроустановок виробників електричної енергії або електроустановок оператора системи передачі мережами оператора системи розподілу, крім постачання електричної енергії.
- (24) Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про ринок електричної енергії», ринок електричної енергії функціонує на конкурентних засадах, крім діяльності суб'єктів природних монополій.
- (25) Статтею 1 Закону України «Про природні монополії» визначено, що:
- природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги);
 - суб'єкт природної монополії - суб'єкт господарювання (юридична особа) будь-якої форми власності, який виробляє (реалізує) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії.

- (26) Відповідно до абзацу восьмого частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії», відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у таких сферах, зокрема, розподілу електричної енергії.
- (27) Згідно з частиною першою статті 7 Закону України «Про природні монополії», діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.
- (28) Окрім цього, статтею 45 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначено, що діяльність з розподілу електричної енергії підлягає ліцензуванню відповідно до законодавства.
- (29) Відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 13.11.2018 № 1413 ПрАТ «Рівнеобленерго» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності, яка набрала чинності з 01.01.2019.
- (30) Послуги з розподілу електричної енергії є платними.
- (31) Так, частиною першою статті 7 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначено, що на ринку електричної енергії державному регулюванню підлягають, зокрема, тарифи на послуги з розподілу електричної енергії.
- (32) Згідно з частиною четвертою статті 7 Закону України «Про ринок електричної енергії», тарифи на послуги з розподілу (передачі) електричної енергії розраховуються незалежно від відстані, на яку вона передається та розподіляється. Тарифи на послуги з розподілу можуть складатися з декількох ставок, зокрема ставки за користування потужністю електричних мереж.
- (33) Таким чином, послуги з розподілу електричної енергії електропостачальникам є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище ПрАТ «Рівнеобленерго».

3.1.Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)

- (34) Основними споживачами послуг із розподілу електричної енергії є, зокрема, електропостачальники, які мають намір здійснювати діяльність з постачання електричної енергії споживачам, електроустановки яких приєднані до системи розподілу електричної енергії, яка перебуває у власності, господарському віданні та управлінні ПрАТ «Рівнеобленерго».

3.2.Визначення товарних меж ринку

- (35) Відповідно до пунктів 5.1 - 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (36) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

(а) подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;

(б) подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;

(в) наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

(г) відсутність суттєвої різниці в цінах;

(д) взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

(37) Предметом розгляду є:

(а) постачання електричної енергії – господарська діяльність, пов'язана з наданням електричної енергії споживачеві за допомогою технічних засобів передачі та розподілу електричної енергії на підставі договору;

(б) розподіл електричної енергії – транспортування електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами на підставі договору;

(в) місцева (локальна) електрична мережа – приєднана електрична мережа, призначена для розподілу електричної енергії від магістральної мережі та/або електричної станції до споживача.

(38) Постачання електричної енергії суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, що використовують енергію для власних потреб, є неможливим без одночасного надання електропостачальникам послуг із розподілу електричної енергії.

(39) За таких обставин надання послуги електропостачальникам з розподілу електричної енергії за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару не має еквівалентних товарів-замінників.

(40) Тому внаслідок технологічних особливостей надання послуг електропостачальникам з розподілу електричної енергії, вони не мають товарів-замінників.

(41) Про вказане також свідчать положення Закону України «Про природні монополії».

(42) Отже, товарними межами ринку є надання послуг з розподілу електричної енергії електропостачальникам.

3.3.Визначення географічних меж ринку

(43) Відповідно до пункту 6.1 Методики, територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.

(44) Відповідно до статті 45 Закону України «Про ринок електричної енергії», розподіл електричної енергії здійснюється оператором системи розподілу. Діяльність з розподілу електричної діяльності підлягає ліцензуванню відповідно до законодавства.

(45) Відповідно до пункту 1.3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2007 року № 1470, із змінами, місце провадження господарської діяльності - територія (або частина території) адміністративно-територіальної одиниці, де розташована система розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі

договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, здобувача ліцензії (ліцензіата), та електричні мережі інших власників, які приєднані до мереж здобувача ліцензії (ліцензіата) (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), які не мають ліцензії на розподіл електричної енергії, яку здобувач ліцензії (ліцензіат) зазначив у документах, що додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку). Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані системи розподілу електричної енергії інших ліцензіатів з розподілу електричної енергії, то місце провадження діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, ліцензіата, та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж цього ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

- (46) Відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 13.11.2018 № 1413 «Про видачу ПрАТ «Рівнеобленерго» ліцензії з розподілу електричної енергії та анулювання ліцензій з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами і постачання електричної енергії за регульованим тарифом», Товариству видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності, а саме на території Рівненської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському віданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго», та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).
- (47) Враховуючи викладене, територіальними (географічними) межами ринку послуг із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, в межах яких ПрАТ «Рівнеобленерго» здійснює зазначену господарську діяльність, є територія Рівненської області (включаючи м. Рівне) в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському віданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго» та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством) (надалі – Територіальні межі).

3.4.Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (48) Відповідно до пункту 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
- (49) Відповідно до умов Типового договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії (Додаток 4 до Правил роздрібного ринку електричної енергії), які укладені між ПрАТ «Рівнеобленерго» та електропостачальниками, встановлено, що договір набирає чинності з дня

приєднання електропостачальника до умов договору і діє до кінця поточного року, якщо інший строк не зазначено в заяві-приєднання. Договір вважається щоразу продовженим на наступний календарний рік, якщо протягом останнього місяця поточного року жодною із сторін не буде заявлено про припинення його дії або перегляд його умов.

- (50) Згідно договору, сторони погоджуються з тим, що оператор системи вносить відповідні зміни та доповнення до договору та оприлюднює їх на власному веб-сайті. Якщо електропостачальник не ініціював розірвання договору протягом одного місяця з моменту оприлюднення змін та доповнень до цього договору, вважається, що електропостачальник погодився зі зміненим договором з дати його оприлюднення на веб-сайті оператора системи.
- (51) Зазначене свідчить про те, що структура товарно-грошових відносин на ринку послуг з розподілу електричної енергії є сталою.
- (52) З урахуванням наведеного, часовими межами ринку послуг із розподілу електричної енергії визначено період: 2019-2021рр. та січень – травень 2022 року.
- (53) В зазначений період структура вказаного ринку не змінювалась, оскільки є стабільною.

3.5.Визначення потенційних конкурентів

- (54) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (55) Внаслідок технологічних особливостей надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії, конкуренція на ринку послуг із розподілу електричної енергії електропостачальникам - відсутня, тому потенційні конкуренти у Товариства відсутні.

3.6.Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (56) Відповідно до пункту 9.2 Методики, бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (57) Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії», природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат на виробництво на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (58) Згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії», відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, розподілу електричної енергії.

- (59) Частиною другою статті 7 Закону України «Про природні монополії» передбачено, що в умовах та правилах здійснення підприємницької діяльності у сферах природних монополій та на суміжних ринках (ліцензійних умовах) визначаються зобов'язання суб'єктів природних монополій з надання технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта будівництва згідно з вимогами законодавства.
- (60) Основними бар'єрами вступу на ринок надання послуг електропостачальникам з розподілу електричної енергії є обмеження, пов'язані з необхідністю наявності у власності об'єктів електроенергетики (електричних станцій, підстанцій, мереж, призначених для розподілу електричної енергії від магістральної мережі та/або електричної станції до споживача) та необхідністю отримання ліцензії на здійснення діяльності з розподілу електричної енергії.
- (61) З урахуванням викладеного, ПрАТ «Рівнеобленерго» в Територіальних межах не має конкурентів на ринку надання послуг електропостачальникам з розподілу електричної енергії, а відтак споживачі послуг з розподілу електричної енергії не мають можливості отримувати такі послуги від інших суб'єктів господарювання.
- (62) Отже, ринок надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії перебуває у стані природної монополії.

3.7. Установлення монопольного (домінуючого) становища

- (63) Враховуючи вимоги чинного законодавства, ПрАТ «Рівнеобленерго» здійснює господарську діяльність із надання послуг електропостачальникам розподілу електричної енергії у межах території, яка обмежена місцем провадження господарської діяльності, – територією систем розподілу електричної енергії такого суб'єкта господарювання, та додатково обмежені межами охоронної зони об'єктів та ліній електричного розподілу від точок приєднання до систем передавання електричної енергії ДП «НЕК «Укренерго», генеруючих потужностей до точок балансової належності кінцевого споживача чи іншого ліцензіата.
- (64) Отже, ПрАТ «Рівнеобленерго» здійснює діяльність з надання послуг електропостачальникам розподілу електричної енергії виключно в межах території, на якій розташовані його електричні мережі.
- (65) Внаслідок цього, ПрАТ «Рівнеобленерго» на території Рівненської області є єдиним суб'єктом господарювання, який надає послугу електропостачальникам з розподілу електричної енергії.
- (66) Виходячи з наведеного, частка ПрАТ «Рівнеобленерго» на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії впродовж 2019-2021рр. та січня – травня 2022 року в Територіальних межах становить 100 %.
- (67) Частиною першою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- (а) на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - (б) не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (68) Враховуючи викладене, ПрАТ «Рівнеобленерго» впродовж 2019-2021рр. та січня – травня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії на території Рівненської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії,

що перебуває у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго» та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), як таке, що не має жодного конкурента, тобто, з часткою 100 %.

4. ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ (ДОМІНУЮЧИМ) СТАНОВИЩЕМ НА РИНКУ

- (69) Відносини, які виникають під час надання послуги з розподілу між Товариством, як оператором системи розподілу та електропостачальниками, а також їх взаємовідносини з іншими учасниками роздрібного ринку електричної енергії, регулюються, зокрема, Законом України «Про ринок електричної енергії» (надалі – Закон), Правилами роздрібного ринку електричної енергії, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі – НКРЕКП), від 14.03.2018 № 312 (надалі – ПРРЕЕ, Правила).
- (70) Статтею 46 Закону встановлено, що оператор системи розподілу надає послуги з розподілу електричної енергії на підставі договорів про надання послуг з розподілу. Договори про надання послуг з розподілу є публічними договорами приєднання та укладаються на основі типових договорів, форма яких затверджується Регулятором - НКРЕКП.
- (71) Між ТОВ [REDACTED] та ПрАТ «Рівнеобленерго» 26.12.2019 було укладено договір електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії (надалі – Договір).
- (72) Абзацом другим пункту 6 додатку № 1 до зазначеного Договору передбачено: «У разі відхилення від фактичного обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць від замовленого на величину, що перевищує 5%, Постачальнику нараховується штраф у розмірі 1% від вартості різниці між фактичним та замовленим обсягом розподіленої (переданої) електричної енергії».
- (73) ТОВ [REDACTED] звернулося до Антимонопольного комітету України, вважаючи зазначене положення абзацу другого пункту 6 додатку № 1 до Договору безпідставним та незаконним.
- (74) Відділенням встановлено, що аналогічне положення було складовою частиною тексту публічного Договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії від 01.06.2020 року, оприлюдненого на офіційному веб-сайті ПрАТ «Рівнеобленерго» за посиланням https://www.roe.vsei.ua/docs/pb/dogowir_elektropostachalnyka_pro_nadannua_poslug_u_pd_01_06_2020.docx, у розділі «Публічні договори» (<https://www.roe.vsei.ua/publiczni-dogovory/>).
- (75) Про це свідчать і протоколи обстежень офіційного веб-сайту ПрАТ «Рівнеобленерго», здійснені Відділенням 30 червня 2021 року та 30 серпня 2021 року з метою встановлення факту, що текст публічного Договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії від 01.06.2020 року, оприлюдненого на офіційному веб-сайті ПрАТ «Рівнеобленерго» за посиланням https://www.roe.vsei.ua/docs/pb/dogowir_elektropostachalnyka_pro_nadannua_poslug_u_pd_01_06_2020.docx, у розділі «Публічні договори» (<https://www.roe.vsei.ua/publiczni-dogovory/>), містить неправомірну вимогу

електропостачальникам, які є споживачами Товариства, а саме абзацом другим пункту 6 додатку № 1 до зазначеного Договору передбачено: «У разі відхилення від фактичного обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць від замовленого на величину, що перевищує 5%, Постачальнику нараховується штраф у розмірі 1% від вартості різниці між фактичним та замовленим обсягом розподіленої (переданої) електричної енергії», що згідно із висновками Регулятора – НКРЕКП, суперечить діючому законодавству у сфері електроенергетики.

- (76) Абзацом другим пункту 2.1 Типового договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії (додаток 4 до ПРРЕЕ, надалі – Типовий договір) передбачено, що оператор системи забезпечує надання послуг з розподілу (передачі) в обсязі необхідному та достатньому для виконання Постачальником функцій відповідного об'єкта роздрібного ринку електричної енергії та надання інших послуг, зокрема, з підключення та відключення споживачів.
- (77) Тобто, Типовим договором не передбачено обов'язок електропостачальника дотримуватись замовленого обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць.
- (78) НКРЕКП у листі № 7617/20.1/7-21 від 25.06.2021 року (на звернення Антимонопольного комітету України) зазначила, що (пряма мова): **«Законом та ПРРЕЕ не передбачено обов'язку електропостачальника дотримуватися замовленого обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць та права оператора системи застосовувати до електропостачальника господарські санкції (штрафи, відшкодування збитків тощо), пов'язаних з відхиленням від фактичного обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць від замовленого».**
- (79) Отже, вищезазначена норма Договору щодо нарахування штрафу Постачальнику у розмірі 1% від вартості різниці між фактичним та замовленим обсягом розподіленої (переданої) електричної енергії у разі відхилення від фактичного обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць від замовленого на величину, що перевищує 5%, згідно із висновками Регулятора, суперечить діючому законодавству у сфері електроенергетики.
- (80) Варто зазначити, що вказані положення Договору не узгоджуються з пунктом 3 частини четвертої статті 179 Господарського кодексу України (надалі – ГКУ), згідно з яким при укладення господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі Типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.
- (81) Проаналізувавши положення Типового договору, Відділенням встановлено, що нарахування штрафу створює додаткові зобов'язання Постачальнику електроенергії та відступає від змісту типового договору, а не конкретизує його умови.
- (82) Підставою для застосування передбачених положеннями статей 216 та 217 ГКУ господарських санкцій, у тому числі штрафу, відповідно до статті 218 ГКУ є невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання чи порушення правил здійснення господарської діяльності. Отже, умовою застосування, зокрема, такої господарської санкції, як штраф, має бути наявність встановлених договором договірних зобов'язань сторони (у даному випадку зобов'язань

електропостачальника дотримуватися договірних величин споживання), за невиконання яких передбачене застосування господарської санкції. Або наявність положень нормативно-правових актів, які встановлюють такі зобов'язання електропостачальників (дотримуватися планових обсягів споживання).

- (83) З аналізу наданих із заявою ТОВ [REDACTED] матеріалів, а також висновків, отриманих від НКРЕКП листом № 7617/20.1/7-21 від 25.06.2021 року, вбачається, що в рамках договірних відносин між ТОВ [REDACTED] та ПрАТ «Рівнеобленерго» відсутні господарські зобов'язання електропостачальника дотримуватись заявлених обсягів.
- (84) Більше того, пунктом 2.1 Договору встановлено, що оператор системи забезпечує надання послуг з розподілу (передачі) в обсязі, необхідному та достатньому для виконання Постачальником функцій відповідного суб'єкта роздрібного ринку електричної енергії.
- (85) Тобто, договірні умови передбачають зобов'язання оператора системи надавати послугу з розподілу в обсязі, необхідному та достатньому для виконання Постачальником своїх функцій, а не в обсязі, що відповідає замовленому електропостачальником на розрахунковий період.
- (86) Право оператора системи на застосування до електропостачальника штрафів у разі відхилення від договірних величин споживання не передбачене жодними нормами Закону, ПРРЕЕ, Типового договору чи інших нормативних актів, що регулюють функціонування ринку електричної енергії.
- (87) Отже, положення договірних умов щодо застосування такої господарської санкції, як штраф, за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого (при відсутності серед договірних умов господарського зобов'язання електропостачальника дотримуватися планових обсягів споживання) не передбачено вимогами статті 218 ГКУ.
- (88) Варто зазначити, що у вищевказаному листі НКРЕКП наголошує, що застосування у договірних відносинах оператора системи з електропостачальником штрафів за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого електропостачальником, не відповідає вимогам статті 179 та статті 218 ГКУ, статті 46 Закону, нормам пункту 5.1.1 глави 5.1 розділу V та пункту 5.2.2 глави 5.2 розділу V ПРРЕЕ та Типовому договору.
- (89) У відповіді ПрАТ «Рівнеобленерго» від 07.09.2021 № 18-20/7995 (вх. від 13.09.2021 № 63-01/3212) на вимогу Відділення про надання інформації від 27.08.2021 № 63-02/4720в, надано перелік електропостачальників із зазначенням їхніх адрес та ідентифікаційних кодів юридичної особи, яким ПрАТ «Рівнеобленерго» надає/надавало послуги з розподілу (передачі) електричної енергії впродовж 2020 року та січня-серпня 2021 року – всього 305 електропостачальників.
- (90) Згідно вищезазначеної відповіді Товариства, перелік електропостачальників, з якими ПрАТ «Рівнеобленерго» укладено договір електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії в паперовій формі становить 37 електропостачальників (в т.ч. і ТОВ [REDACTED]).
- (91) Копії наданих Товариством договорів з додатками, укладених з електропостачальниками, також містять положення договірних умов щодо застосування такої господарської санкції, як штраф, за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого.
- (92) За інформацією, отриманою від Відповідача вищевказаним листом від 13.09.2021 за № 63-01/3212, Товариством не здійснювалося нарахування штрафів

електропостачальникам, відповідно і сплати ними штрафних санкцій у разі відхилення фактичного обсягу розподіленої (переданої) енергії за розрахунковий місяць від замовленого не було.

- (93) В процесі розгляду справи, ТОВ [REDACTED] повідомило листом, отриманим Відділенням 14.09.2021 за № 63-01/527К, що наразі між ПрАТ «Рівнеобленерго» та ТОВ [REDACTED] досягнуто згоди стосовно виключення з Додатку № 1 до Договору електропостачальника про надання послуг з розподілу електричної енергії від 26.12.2019 року положення щодо застосування штрафних санкцій за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого, про що свідчить підписана додаткова угода № 1а від 31.08.2021 до цього договору.
- (94) 11.04.2022 року Відділенням було здійснено аналіз тексту публічного Договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії від 01.06.2020 року, розміщеного на офіційному веб-сайті ПрАТ «Рівнеобленерго».
- (95) За результатами здійсненого аналізу встановлено, що абзац другий пункту 6 додатку № 1 до публічного Договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії від 01.06.2020 року більше не містить неправомірного положення, яким передбачалося: «У разі відхилення від фактичного обсягу розподіленої (переданої) електричної енергії за розрахунковий місяць від замовленого на величину, що перевищує 5%, Постачальнику нараховується штраф у розмірі 1% від вартості різниці між фактичним та замовленим обсягом розподіленої (переданої) електричної енергії».
- (96) Дії Товариства щодо встановлення в договорах умов, які суперечать вимогам законодавства та ущемляють інтереси споживачів, стали можливими із-за відсутності конкуренції на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії, адже у споживачів відсутня альтернатива щодо отримання зазначених послуг у іншого суб'єкта господарювання.
- (97) Згідно з пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (98) Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (99) Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнається встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (100) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (101) Такі дії ПрАТ «Рівнеобленерго» були б неможливими за умов існування конкуренції на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в межах Рівненської області, адже у такому випадку Постачальники електричної енергії могли би відмовитись від послуг ПрАТ

«Рівнеобленерго», яке встановлює такі умови реалізації товару, наслідком яких є вимоги оплачувати неотриманий товар (застосування штрафних санкцій) і тим самим ущемляють їх інтереси, та обрати іншого надавача таких послуг.

- (102) Дії ПрАТ «Рівнеобленерго» у вигляді встановлення у договірних відносинах оператора системи розподілу з електропостачальником умови щодо нарахування штрафів за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого електропостачальником є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в частині встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

5. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЧА ТА ЇХ СПРОСТУВАННЯ

- (103) На Подання з попередніми висновками у Справі, яке було надіслано Відповідачу листом від 07.07.2022 № 63-02/1177, ПрАТ «Рівнеобленерго» надало відповідь листом від 21.07.2022 № 22-13/5372 (вх. № 63-01/806 від 22.07.2022). Зазначена відповідь не містить заперечень Відповідача на Подання з попередніми висновками у Справі.
- (104) Відповідач повідомив, що Товариством терміново було внесено зміни до Додатку № 1 Типового договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії та оприлюднено на офіційному сайті Товариства, що знаходиться за посиланням <https://www.roe.vsei.ua/publiczni-dogovory/>
- (105) Крім цього, зміни внесено в письмові договори електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, які укладені з усіма електропостачальниками на території Рівненської області. Для підтвердження Відповідач надав декілька копій додаткових угод до договору електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії.
- (106) Також ПрАТ «Рівнеобленерго» повторно повідомило Відділення, що Товариством не здійснювалося жодних нарахувань штрафних санкцій електропостачальникам у разі відхилення фактичного обсягу розподіленої (переданої) енергії за розрахунковий місяць від замовленого.
- (107) Протилежного Відділенням не встановлено.

6. ВИСНОВКИ У СПРАВІ

- (108) Таким чином, матеріалами Справи доведено, а ПрАТ «Рівнеобленерго» не спростовано, що Товариство, займаючи впродовж 2019-2021рр. та січня-травня 2022 року монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії на території Рівненської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго» та електричних мереж інших

власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), як таке, що не мало жодного конкурента, тобто, з часткою 100 %, своїми діями, що полягають у встановленні в договірних відносинах оператора системи розподілу з електропостачальником умови щодо нарахування штрафів за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого електропостачальником, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що передбачене пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в частині встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

7. ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ШТРАФУ

- (109) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (110) Відповідно до абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останні звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (111) Відповідно до копії форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2021 рік, дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2021 році ПрАТ «Рівнеобленерго» становив [REDACTED] гривень.
- (112) При визначенні розміру штрафу враховано такі обставини:
 - надання Відповідачем всіх необхідних документів і пояснень;
 - визнання порушення законодавства про захист економічної конкуренції Відповідачем та термінове усунення порушення шляхом внесення відповідних змін до умов договорів електропостачальника про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії;
 - між Відповідачем та Заявником досягнуто згоди, про що ТОВ «ЕНЕРА СУМИ» повідомило листом, отриманим Відділенням 14.09.2021 за № 63-01/527К;
 - Товариством не здійснювалося жодних нарахувань штрафних санкцій електропостачальникам у разі відхилення фактичного обсягу розподіленої (переданої) енергії за розрахунковий місяць від замовленого;
 - воєнний стан в Україні;
 - ПрАТ «Рівнеобленерго» є підприємством критичної інфраструктури в Рівненській області.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції

розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що приватне акціонерне товариство «Рівнеобленерго» ([REDACTED]) впродовж 2019-2021рр. та січня-травня 2022 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії на території Рівненської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському відданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Рівнеобленерго» та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), як таке, що не мало жодного конкурента, тобто, з часткою 100 %.
2. Визнати дії приватного акціонерного товариства «Рівнеобленерго» ([REDACTED]) щодо встановлення в договірних відносинах оператора системи розподілу з електропостачальником умови щодо нарахування штрафів за відхилення фактичного обсягу розподіленої електричної енергії від замовленого електропостачальником, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг електропостачальникам із розподілу електричної енергії в частині встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.
3. Відповідно до частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за вчинення порушення, зазначеного у пункті 2 резолютивної частини рішення, накласти на приватне акціонерне товариство «Рівнеобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи – 05424874) штраф у розмірі [REDACTED]).

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПрАТ «Рівнеобленерго» зобов'язане протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня його одержання може бути оскаржене до господарського суду.

В.о. голови адміністративної колегії,
В.о. голови відділення

Надія ЧОРНОМАЗ